

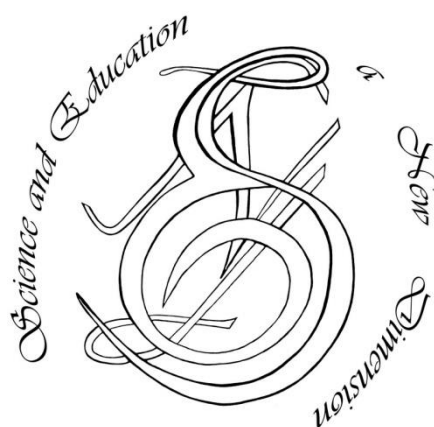
---

# SCIENCE AND EDUCATION A NEW DIMENSION

---

# PHILOLOGY

Филология



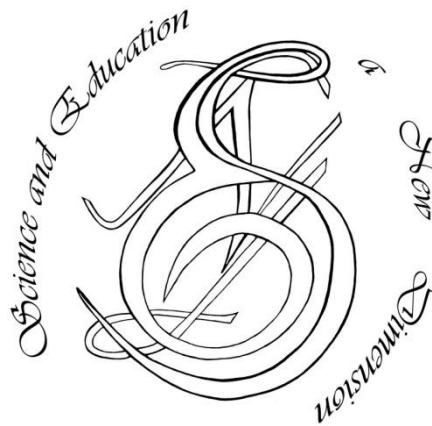
**p-ISSN 2308-5258**

**e-ISSN 2308-1996**

V(34), Issue 124, 2017

**SCIENCE AND EDUCATION A NEW DIMENSION**

# **Philology**



Editorial board

**Editor-in-chief: Dr. Xénia Vámos**

**Honorary Senior Editor:**

**Jenő Barkáts, Dr. habil. Nina Tarasenkova, Dr. habil.**

**Andriy Myachykov**, PhD in Psychology, Senior Lecturer, Department of Psychology, Faculty of Health and Life Sciences, Northumbria University, Northumberland Building, Newcastle upon Tyne, United Kingdom

**Edvard Ayvazyan**, Doctor of Science in Pedagogy, National Institute of Education, Yerevan, Armenia

**Ferenc Ihász**, PhD in Sport Science, Apáczai Csere János Faculty of the University of West Hungary

**Ireneusz Pyrzyk**, Doctor of Science in Pedagogy, Dean of Faculty of Pedagogical Sciences, University of Humanities and Economics in Wrocław, Poland

**Irina Malova**, Doctor of Science in Pedagogy, Head of Department of methodology of teaching mathematics and information technology, Bryansk State University named after Academician IG Petrovskii, Russia

**Irina S. Shevchenko**, Doctor of Science in Philology, Department of ESP and Translation, V.N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine  
Department of Psychology, Faculty of Health and Life Sciences, Northumbria University, Northumberland Building, Newcastle upon Tyne, United Kingdom

**Kosta Garow**, PhD in Pedagogy, associated professor, Plovdiv University „Paisii Hilendarski”, Bulgaria

**László Kótis**, PhD in Physics, Research Centre for Natural Sciences, Hungary, Budapest

**Larysa Klymanska**, Doctor of Political Sciences, associated professor, Head of the Department of Sociology and Social Work, Lviv Polytechnic National University, Ukraine

**Liudmyla Sokurianska**, Doctor of Science in Sociology, Prof. habil., Head of Department of Sociology, V.N. Karazin Kharkiv National University

**Marian Wloshinski**, Doctor of Science in Pedagogy, Faculty of Pedagogical Sciences, University of Humanities and Economics in Wrocław, Poland

**Melinda Nagy**, PhD in Biology, associated professor, Department of Biology, J. Selye University in Komarno, Slovakia

**Alexander Perekhrest**, Doctor of Science in History, Prof. habil., Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine

**Nikolai N. Boldyrev**, Doctor of Science in Philology, Professor and Vice-Rector in Science, G.R. Derzhavin State University in Tambov, Russia

**Oleksii Marchenko**, Doctor of Science in Philosophy, Head of the Department of Philosophy and Religious Studies, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine

**Olga Sannikova**, Doctor of Science in Psychology, professor, Head of the department of general and differential psychology, South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky, Odessa, Ukraine

**Oleg Melnikov**, Doctor of Science in Pedagogy, Belarusian State University, Belarus

**Perekhrest Alexander**, Doctor of Science in History, Prof. habil., Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy, Ukraine

**Riskeldy Turgunbayev**, CSc in Physics and Mathematics, associated professor, head of the Department of Mathematical Analysis, Dean of the Faculty of Physics and Mathematics of the Tashkent State Pedagogical University, Uzbekistan

**Roza Uteeva**, Doctor of Science in Pedagogy, Head of the Department of Algebra and Geometry, Togliatti State University, Russia

**Seda K. Gasparyan**, Doctor of Science in Philology, Department of English Philology, Professor and Chair, Yerevan State University, Armenia

**Sokuriaynska Liudmyla**, Doctor of sociological science. Prof. Head of Department of Sociology. V.N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine

**Svitlana A. Zhabotynska**, Doctor of Science in Philology, Department of English Philology of Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine

**Tatyana Prokhorova**, Doctor of Science in Pedagogy, Professor of Psychology, Department chair of pedagogics and subject technologies, Astrakhan state university, Russia

**Tetiana Hranchak**, Doctor of Science Social Communication, Head of department of political analysis of the Vernadsky National Library of Ukraine

**Valentina Orlova**, Doctor of Science in Economics, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ukraine

**Vasil Milloushev**, Doctor of Science in Pedagogy, professor of Department of Mathematics and Informatics, Plovdiv University „Paisii Hilendarski”, Plovdiv, Bulgaria

**Veselin Kostov Vasilev**, Doctor of Psychology, Professor and Head of the department of Psychology Plovdiv University „Paisii Hilendarski”, Bulgaria

**Vladimir I. Karasik**, Doctor of Science in Philology, Department of English Philology, Professor and Chair, Volgograd State Pedagogical University, Russia

**Volodimir Lizogub**, Doctor of Science in Biology, Head of the department of anatomy and physiology of humans and animals, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine

**Zinaida A. Kharitonchik**, Doctor of Science in Philology, Department of General Linguistics, Minsk State Linguistic University, Belarus

**Zoltán Poór**, CSc in Language Pedagogy, Head of Institute of Pedagogy, Apáczai Csere János Faculty of the University of West Hungary

Managing editor:

**Barkáts N.**

© EDITOR AND AUTHORS OF INDIVIDUAL ARTICLES

The journal is published by the support of Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe

BUDAPEST, 2015

**Statement:**

By submitting a manuscript to this journal, each author explicitly confirms that the manuscript meets the highest ethical standards for authors and co-authors. Each author acknowledges that fabrication of data is an egregious departure from the expected norms of scientific conduct, as is the selective reporting of data with the intent to mislead or deceive, as well as the theft of data or research results from others. By acknowledging these facts, each author takes personal responsibility for the accuracy, credibility and authenticity of research results described in their manuscripts. All the articles are published in author's edition.

**THE JOURNAL IS LISTED AND INDEXED IN:**

INDEX COPERNICUS: ICV 2014: 70.95; ICV 2015: 80.87

GLOBAL IMPACT FACTOR (GIF): 2013: 0.545; 2014: 0.676; 2015: 0.787

INNO SPACE SCIENTIFIC JOURNAL IMPACT FACTOR: 2013: 2.642; 2014: 4,685;  
2015: 5.278; 2016: 6.278

ISI (INTERNATIONAL SCIENTIFIC INDEXING) IMPACT FACTOR: 2013: 0.465; 2014: 1.215

GOOGLE SCHOLAR

DIRECTORY OF RESEARCH JOURNAL INDEXING

ULRICHS WEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY

UNION OF INTERNATIONAL ASSOCIATIONS YEARBOOK

SCRIBD

ACADEMIA.EDU

## CONTENT

Репрезентація прецедентних релігійних феноменів в історичній прозі Андрія Кокотюхи <i>А. А. Берестова</i> .....	7
Відтворення мовленнєвої характеристики персонажів (на матеріалі англомовних художніх текстів та їх перекладів українською мовою) <i>М. В. Бережна</i> .....	11
Семантичні модифікації у франкомовній Інтернет-комунікації <i>Г. А. Бруско</i> .....	16
Харківська та Київська лінгвістичні школи 20-30 рр. ХХ ст.: два підходи до формування літературного стандарту української мови з погляду Юрія Шевельова <i>О. С. Черемська</i> .....	19
Поезія Т. Шевченка в творчій лабораторії Р. Чілачави: історичний і літературний контекст <i>О. В. Динь</i> .....	23
Динаміка одновалентних присудкових конструкцій у сучасному французькому художньому прозовому тексті: лінгвосинергетичний аспект <i>Н. Г. Філоненко</i> .....	27
Синонімія як один із механізмів організації одиниць індивідуального лексикону природного білінгва <i>О. А. Гапченко</i> .....	31
Métaphore et comparaison: aspect linguo-cognitif de leur différenciation <i>V. A. Gladka</i> .....	35
Формування навичок аудіювання у студентів фізико-технічних спеціальностей (на матеріалі англомовних новин телеканалу „EURONEWS”) <i>О. Ю. Корж, Л. В. Романюк</i> .....	39
Реалізація конфронтативної стратегії аргументації у німецькому телевізійному ток-шоу <i>Б. І. Маленький</i> .....	43
Лексико-синтаксична організація написів про будівництво Північного Причорномор'я <i>О. П. Мегель</i> .....	46
Письмо про Себе фікційного суб'єкта французького роману: між класикою та «малою літературою» <i>Ю. Ю. Павленко</i> .....	50
Експеримент с жанром литературной биографии: «Тринадцатый апостол» Д. Быкова <i>О. А. Полякова</i> .....	54
Етнокультурна лексика турецької мови у поезії Джана Юджеля <i>О. А. Пишньоха</i> .....	58
Adequate Correlation of Objective and Subjective Shifts within Literary Translation <i>М. Yu. Rebenko, К. М. Palamarchuk</i> .....	62
Теорія художнього наративу в контексті когнітивно-семіотичної інтерпретації французького прозового тексту <i>Р. І. Савчук</i> .....	65

Семантико-синтаксичні функції питальних речень у поетичному мовленні В. Свідзінського <i>I. I. Сметана</i> .....	69
Мовна картина світу українців крізь призму оксиморона <i>В. Г. Сухенко</i> .....	72

## Репрезентація прецедентних релігійних феноменів в історичній прозі Андрія Кокотюхи

А. А. Берестова

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Paper received 26.03.17; Revised 29.03.17; Accepted for publication 01.04.17.

**Анотація.** У пропонованій статті дослідник здійснює спробу визначити різновиди прецедентних релігійних феноменів, ужитих в історичній прозі Андрія Кокотюхи, і схарактеризувати особливості їхнього функціонування в романах «Справа отамана Зеленого», «Червоний» і «Чорний ліс». Автор розвідки доходить висновку, що досліджувані мовні одиниці мають значні художньо-виражальні можливості й виявляються як активний елемент комунікації (вживаються як дискурсивні маркери).

**Ключові слова:** прецедентний релігійний феномен, художньо-виражальні можливості, дискурсивний маркер.

**Вступ.** Мова забезпечує інформаційну спадковість шляхом фіксації духовного й культурного досвіду людини і трансляції цього досвіду наступним поколінням. Мовний інформаційний код є інструментом формування етнічної й мовної свідомості, ядро якої складають прецедентні феномени. Складником загального фонду прецедентних феноменів є прецедентні релігійні феномени.

**Стислий огляд публікацій з теми.** До проблеми функціонування сакральних онімів, висловлень і текстів як прецедентних релігійних феноменів у вітчизняному мовознавстві зверталися Т. Кальченко [2], Ж. Колоїз [6], Н. Піддубна [7], О. Решетняк [8], М. Скаб [9], М. Стецик [10], Г. Сютя [11], О. Ципердюк [12], Л. Явір [13] та ін. Учені-лінгвісти розглядають прецедентні релігійні феномени як складне ментальне утворення, що уможливило упізнавання носіями певної етнічної культури зашифрованих сакральних кодів та їхню подальшу інтерпретацію. Переоцінити важливість вивчення цієї проблеми для сучасної лінгвістичної науки доволі складно. З огляду на це уважаємо за доцільне й науково виправдане розглянути особливості представлення прецедентних релігійних феноменів у текстах української художньої прози початку ХХІ століття, зокрема в історичних романах Андрія Кокотюхи. Недослідженість цього питання зумовлює його актуальність.

**Мета** нашої розвідки – визначити різновиди прецедентних релігійних феноменів і схарактеризувати особливості їх репрезентації в художній оповіді А. Кокотюхи.

**Матеріал** для дослідження був дібраний з історичних романів А. Кокотюхи «Справа отамана Зеленого» [3], «Червоний» [4] та «Чорний ліс» [5].

У роботі були застосовані такі **методи дослідження:** описовий (аналіз генетичних і типологічних особливостей прецедентних релігійних одиниць), герменевтичний (дослідження походження релігійних прецедентів), стилістичний (характеристика функціонального навантаження прецедентів), контекстуальний (аналіз мікро- і макрооточення, в якому функціонує прецедентна релігійна одиниця).

**Результати та їх обговорення.** Спостереження над фактичним матеріалом засвідчили, що письменник активно вживає такі прецедентні релігійні одиниці, що стали символами духовності, а їхній зміст зрозумілий кожному представникові лінгвокультурної спільноти.

В аналізованих історичних романах представлені різні типи прецедентних релігійних феноменів.

Так, за формою вербалізації спостерігаються:

а) вербальні:

• прецедентні імена:

– теоніми (назви богів): **Бог** (*Не на те ми їх нині побили, щоб отак подарувати злочин і відпустити гріхи. Ніхто з нас тут не піп, хоча всі в Бога віримо* [3, с. 203]), **Господь** (*Скоро всі станемо перед Господом і разом проситимемо пробачення* [3, с. 56]), **Господь Бог** (*І проживає кожен день, немов останній, ніби дарункові від щедрого й доброго Господа Бога, – єдиного, в кого Мирог і такі, як він, іще вірять* [3, с. 26]) та ін.;

– ангелоніми (назви помічників Бога): **Мати Божя** (*Не обдурила Божя Мати. На своє свято, як звичайно, подарувала м'яке приємне тепло* [3, с. 248]) та ін.;

– демононіми (найменування різних духів): **дідько** (*Чорна людина, янгол-вигнанець, якогось дідька все довкола нього крутиться* [3, с. 262]), **чорт, диявол** (*Та хоч матросу Вихрову, хоч іншому товаришу комісару, хоч чорту, хоч дияволу!* [3, с. 28]) та ін.;

– біблійні міфотопоніми (власна назва географічного об'єкта, який людина уявляла як реальний): **царство небесне** (*Хропів на всю хату. Я тебе за носом смикала, як чоловіка мого, царство небесне* [3, с. 117]) та ін.;

– ікононіми (власні назви ікон): **образ святого Пантелеймона** (*Стояла поруч, тримала святого Пантелеймона, молилася* [3, с. 246]) та ін.;

– бібліоніми (назви писемних творів): **«Отче наш»** (*І я кожен день «Отче наш» над тобою читала* [3, с. 244]) (Мт. 6:9–13 – А. Б.) та ін.;

– геортоніми (назви свят): **Різдво** (*Пригадую випадок. На початку січня це було, знаєте, на Різдво припадає за старим календарем* [4, с. 162]), **Великдень** (*Ми злочинці вже тому, що ніколи не працювали на заводах і фабриках. Навпаки, маємо вищу освіту, вмємо писати без помилок і христосуємося на Великдень* [3, с. 40]), **Водохреща** (*Нарешті німцям урвався терпець. На початку цієї зими, незабаром після Водохреща, Бунчук поїхав до Здолбунова й не повернувся* [5, с. 25]), **Покрова** (*Вийти з хати Шеремет зміг уже перед Покровою* [3, с. 248]) та ін.;

– процесоніми (назва послідовної зміни певних явищ, перебіг розвитку чого-небудь): **Божий суд** (*Видно, слова Зеленого про Божий суд вплинули на нього* [3, с. 211]) та ін.;

• прецедентні тексти: – *Нова радість стала, – тим часом знову почав Коля Манюк, тепер уже промовляючи слова бадьоріше. – Яка не бувала. Раніше ці слова ми чули, коли треба було славити Бога та Божеє Рождество* [4, с. 88] та ін.;

б) вербалізовані:

• прецедентні висловлення: *Це катастрофа для країни, і я не перебільшую ні на йоту* [3, с. 23] (Мт. 5:18 – А. Б.) та ін.;

• прецедентні ситуації, актуалізовані через прецедентне висловлення: *Після того як цілісінькі півгоди ни бандерівський командир поливав радянську владу брудом, роблячи її винною в усьому, крім хіба що **всесвітнього потопу**, мене аж ніяк не здивували ці його слова* [4, с. 126] (натяк на очищення землі водою (1М 7–8) як можливість очищення української землі від радянської влади), прецедентне ім'я: *І чи врятувалася б Маруся Григоренко в цьому **содомі**...* [3, с. 188] (відсилання до оповіді про знищення чотирьох міст (Содом, Гоморра, Адма, Севоїм) содомського п'ятиграддя за гріховну поведінку їхніх жителів (1М. 13:13, 19:24), завдяки якому простежується паралель подій, описаних у Біблії, і тих, що відбувалися в Україні в 1919 році) та ін.

Усі прецедентні релігійні одиниці, репрезентовані в історичних романах А. Кокотюхи, подані в «канонічному» вигляді, тобто не зазнали авторської трансформації, й зафіксовані в основній тканині художньої оповіді, де вони виявляють значні стилістичні можливості.

Так, уводячи в різні ситуації спілкування прецедентні релігійні одиниці, письменник відтворює життя українців як таке, що підпорядковується давнім релігійним звичаям. Це підтверджується прикладами про:

а) позначення часу через називання релігійних свят: *І з'ясували відразу: гріха поки що нема. А щоб його не було зовсім, ближче до **Різдва** приведе дядько Опанас панотця сюди, на хутір, нехай обкрутить їх* [3, с. 266]; *Скреготнувши зубами, спробував зібрати докупи рій думок, примружився, а тоді запитав: / – Давно я отак? / – **Покрова** скоро* [3, с. 244]; *На селі, знаєш, комунари ще на **Іллю** батюшку вбили* [3, с. 244];

б) характерну поведінку під час релігійних свят: *Пан завжди вітався з Микитою, часом давав п'ятака, коли той запопадливо відчиняв браму, на **Великдень** та **Різдво** обдаровував рублем* [3, с. 15]; або певний час доби: *Тому, щойно Григоренчиха запалювала лампадку в меншій кімнаті й починала «**Отче наш**», можна було напевне твердити: тепер або дев'ята вечора, або тільки-но звернуло на десяту* [3, с. 132]; *Катерина своїм звичаєм молилася перед сном **Богові*** [3, с. 132];

в) звернення до Вищої сили за будь-яких життєвих обставин: *Шеремет сильно, як міг, притис свояка до себе. Той вивернувся, відитовхнув Артема, прокульгав на кілька кроків уперед, повернувся лицем до приречених: – **Укріпи нас, Господь*** [3, с. 72]; *Лише тепер Шеремет звернув увагу на маленьку лампадку в кутку. Сюди, в комірчину, внесли образ, ще й прилаштували навпроти пораненого. / – Хто? – кивнув на вогник. / – **Святий Пантелеймон Цілитель**, – охоче пояснила Маруся* [3, с. 244].

Спостерігаються випадки вживання релігійних онімів як інструмента ідентифікації персонажів. Підтвердженням цього є рядки з роману «Чорний ліс»: *Бачила якось, тип виходив із будівлі гестано, тиснучи на прощання руку Венцелю. **О, Matka Boska**... За Крулем стежать* [5, с. 189]; *Зі Здолбунова вибралися на диво легко, видно, справді **Jesus Chrystus** її, ревну католичку, того дня* [5, с. 259]; *Усе ж таки **Jesus Chrystus** нині на її боці, вирішила Ванда* [5, с. 262], де автор описує поведінку й передає думки однієї з героїнь твору Ванди – ревної католички. Такий прийом стилістичного використання мовних одиниць дозволяє не лише чітко вказати на національну (слова подані польською мовою) чи конфесійну належність, а й максимально точно відтворити риси і характер персонажа.

Також виявлений випадок уживання прецедентних релігійних імен як експресивного засобу: *Артем уперто правив своєї. – **Совіти** – це зло. Не буває **чортів** з янгольськими крильцями. Називати можна по-різному – **Люцифер, Сатана, Диявол, Демон, Вельзевул**. Однаково всі **чорти**. Влади від **Бога** не буває* [3, с. 103]. Створення полярної значеннєвих пар *чорт* – *янгол* (ця назва прочитуються зі сполуки з янгольськими крильцями) і *Сатана* – *Бог* вже є емоційно насиченим прийомом, який посилюється нашаруванням синонімічних одиниць за принципом градації – із посиленням звучання кожного наступного складника синонімічного ряду.

Уведення прецедентного релігійного висловлювання *умити руки* в оповідну тканину роману «Чорний ліс»: – <...> *Виводь, шукай товстий стовбур. Можеши **умити руки** й передати мою справу на суд... ну, хоча б того ж Остапа, ти мене ним трошки полякав* [5, с. 230] підкреслює одвічність проблеми відповідальності – від біблійних часів до сьогодні. Наведене висловлювання набуло значного поширення завдяки євангельському сюжету, у якому описано, як Римський прокуратор Понтій Пілат під час суду над Ісусом Христом здійснив ритуальне обмивання рук на знак непричетності до скоєння вбивства: *«Пілат, бачачи, що ніщо не допомагає, <...> взяв води й **умив руки** перед народом, та й сказав: невинний я в крові Праведника Цього»* (Мт. 27:24), й уживається в такому значенні: «усунути від відповідальності, оголосити про свою неучасть у справі», що й визначає сферу його тематичного застосування. Письменник використовує названий прецедентний феномен у ситуації, де персонаж маніфестує подальшу непричетність до описуваних подій.

Для наголошення на важливості ще однієї одвічної для українців проблеми – звільнення (тобто очищення) своєї землі від зайд-загарбників й підкреслення складності її розв'язання автор роману «Справа отамана Зеленого» використовує словосполучення *апокаліптичний скорт*: *Повстанці, що їхали з ним, скидалися на **апокаліптичний скорт*** [5, с. 290] й відсилає читача до Об'явлення святого Івана Богослова, зокрема його 6 частини, де йдеться про відкриття печаток і появу чотирьох коней, чотирьох вершників Апокаліпсису: білий – хвороба, червоний – війна, вороний – голод, чалий – смерть: *І дана їм влада була на четвертій частині землі забивати мечем, і голо-*



дом, і мором, і земними звірми (Об. 6:1–8), Бо прийшов це великий день гніву Його, і хто встояти може (Об. 6:17); такий натяк на біблійний текст, де говориться про очищення землі від усього грішного, дозволяє провести паралель із подіями, що відбувалися в Україні 1919 року, коли повстанські загони намагалися звільнити українські землі від комуністичної навали. Спільним в обох сюжетах є очищення від усього непотрібного і недоброго.

Окрім того, письменник часто вдається до вживання фразеологізмів, до складу яких входять релігійні оніми, вводючи їх в художню оповідь як дискурсивні маркери для:

а) формування структури дискурсу, забезпечуючи його зв'язність: *Цих усіх, що в списках, червоні привезли з собою. Мені потім говорили — там самі жиди. Ну, Бог з ними, були в Горпинівці при цукровому заводі свої жиди* [3, с. 120]; *Діти взагалі стали більш чутливими. Дякувати Богові, її синок із донечкою не бачили, як німці повісили на сільському майдані двох лісових хлопців* [5, с. 23];

б) позначення початку репліки мовця: *— Бог із ним, із Остапом. Колись, може, зустрінеш* [5, с. 228]; *— То як, друже Клен, брата пожалів? Обіцяв же. / — Збережав, — говорячи так, Клен дивився в бік, на схід сонця. — Мій гріх, друже Хмаро. Не зміг я. Жінку з дитиною тільки залишив. А Якова... / — Бог тебе простить, друже Клен, — хорунжий поправив автомат на плечі... [5, с. 148];*

в) пом'якшення різкості висловленого: *Мобілізація до шпиталю — гаразд, ради Бога. Стріляти — ні, прощу дуже, вибачайте* [3, с. 32]; *— Слухай, а може так: я сам по собі. Не з вами, не з ними — ні з ким. / — Ніби мудрий. А такий дурний, прости Господи* [5, с. 168]; *А дівки вуличні, пане Шеремете, дівки, повії, не мали права промишляти своїм, прости Господи, ремеслом без жовтого квитка* [3, с. 38];

г) привернення уваги співрозмовника до репліки: *— Мене звуть Артем Шеремет. Заарештований губчека, привезли сюди на розстріл. Вони мою жінку вбили, брата її. Ось він, — кивнув на Дзюбу. / — Я? — здивувався той щиро. — Бога не боїшся, га? Хай тебе грім поб'є за брехню* [3, с. 84]; *Нас тримають у неволі. Так само, як і тебе. Нехай ти вважася нас бандитами, ворогами комуністів, Бог із тобою. Але сам ти за що тут сидиш?* [4, с. 280]; *Ой, Артемію, Бог з тобою!*

*Не до романів нині, тим паче до лицарських* [3, с. 27];

д) уникнення мовчання (в ситуації, коли мовець добирає потрібні слова): *Чи сидіти ось тут цим, табельником чи як воно, на Бога, називається...* [4, с. 246];

е) виявлення особистого ставлення до сказаного чи предмета обговорення: *Значить, жодна незвичайка списку заарештованих не складає. Почнеш дізнаватися, то, не дай Боже, її самого схоплять* [3, с. 22]; *Можу навіть юридичні консультації давати, але не дай бог вам вони знадобляться, молодий чоловіче* [3, с. 214]; *Той русявий чоловік не був другом, Боже збав, вона чітко усвідомлювала це* [5, с. 263];

є) оцінювання виниклої ситуації: *— Бач, як буває: цілий — і не слава Богу. Краще, якби вбили* [4, с. 238]; *Доведеться добиратися самій, іти лісами, і Бог його знає, скільки проблукає* [5, с. 262];

ж) завершення конкретної ситуації мовлення: *— Кажете, Мирон шукав? І знайшов? Дай Боже!* [3, с. 41]; *— Отоже. Побачив? Живий отаман? Як кажуть у таких випадках, Богу дякувати* [3, с. 173]; *— Десь тут, у повіті, наші хлопці порубали солдатів учора, просто серед білого дня. Не в селі, підстергли на дорозі. Чиї — Бог його знає* [3, с. 252]; *— І робиш добре, — кивнув той. — Тебе, дівко, нам сам Бог послав* [5, с. 209]; *Скажу вам — і без агітації таких, як Червоний, ми б рано чи пізно зрозуміли, що винні не прокурори та судді, а сама система. Не дурні, слава Богу* [4, с. 248].

Такі фразеологічні одиниці є невід'ємним компонентом традиційного комунікативного кодексу українського народу, і їх уведення в тканину художньої оповіді підкреслює значущість висловлюваного для мовця.

**Висновки.** Висловлене дозволяє зробити висновок про те, що в історичних романах А. Кокотюха широко представлені такі прецедентні релігійні феномени, як імена, висловлення, тексти і ситуації. Останні актуалізуються за допомогою прецедентних онімів і висловлень. Досліджувані мовні одиниці мають значні художньо-виражальні можливості, що підтверджується численними прикладами. Окрім того, репрезентовані в аналізованих творах прецедентні релігійні одиниці активно використовуються як дискурсивні маркери, що вказує на їхній комунікативний потенціал.

#### ЛІТЕРАТУРА

- [1] Біблія, або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту: переклад з давньоєврейської та грецької. — К.: Українське біблійне товариство, 1991. — Старий Заповіт. — 959 с.; Новий Заповіт. — 296 с.
- [2] Кальченко Т. Ю. Функціонально-семантичні особливості прецедентних феноменів у поетичних текстах І. Римарука і В. Герасим'юка: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова» / Кальченко Тетяна Юріївна. — Х., 2014. — 217 с.
- [3] Кокотюха А. Справа отамана Зеленого: [роман] / Андрій Кокотюха. — Х.: КК «Клуб сімейного дозвілля», 2014. — 304 с.
- [4] Кокотюха А. Червоний: [роман] / Андрій Кокотюха. — Х.: КК «Клуб сімейного дозвілля», 2013. — 320 с.
- [5] Кокотюха А. Чорний ліс: [роман] / Андрій Кокотюха. — Х.: КК «Клуб сімейного дозвілля», 2015. — 304 с.
- [6] Колоїз Ж. Біблійна алюзія як засіб вираження авторської інтенції в романі В. Шкляра «Залишенець. Чорний ворон» / Ж. Колоїз // Науковий вісник Чернівецького університету. — Вип. 659 : Романо-слов'янський дискурс. — Чернівці: ЧНУ, 2013. — С. 3–9.
- [7] Піддубна Н. Прецедентні оніми як інтердискурсивний елемент сучасної української проповіді / Н. Піддубна // Волинь філологічна: текст і контекст. Лінгвістика XXI ст.: стан і перспективи: [зб. наук. пр.]. — Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2013. — Вип. 15. — С. 248–256.
- [8] Решетняк О. О. Парадигма біблійних символів з онімним компонентом в українській лінгвокультурі: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова» / Решетняк Олена Олександрівна. — Слоб'янськ, 2015. — 258 с.
- [9] Скаб М. Біблійні алюзії в щоденниках Олеся Гончара / М. Скаб // Волинь філологічна : текст і контекст. Лінгвістика XXI ст.: стан і перспективи: [зб. наук. пр.]. — Луцьк:

- Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2013. – Вип. 15. – С. 302 – 312.
- [10] Стецик М. Сакральний антропонімikon Дмитра Павличка / М. Стецик // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 659: Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці: ЧНУ, 2013. – С. 196 – 201.
- [11] Сюта Г. Типологія і функції біблійних цитат в українській поетичній мові ХХ ст. / Г. Сюта // Українська мова. – 2013. – № 4. – С. 82 – 92.
- [12] Ципердюк О. Біблійні алюзії в поетичних текстах Василя Герасим'юка / О. Ципердюк // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 772: Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці: ВД «Родовід», 2016. – С. 110 – 115.
- [13] Явір Л. «Дав Бог мені прожити много літ...» (символічне наповнення теонімів Бог, Ісус Христос, Мати Божа в поезії Івана Франка) / Л. Явір // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 659: Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці: ЧНУ, 2013. – С. 47 – 50.

#### REFERENCES

- [1] Bible, or The Holy Scriptures of the Old and New Testament: translated from Hebrew and Greek. – K.: Ukrainske bibliyne tovarystvo, 1991. – Staryy Zapovit. – 959 p.; Novyy Zapovit. – 296 p.
- [2] Kalchenko T. Yu. Functional and semantic features of precedent phenomena in poetic texts by I. Rymaruk and V. Herasymyuk: diss. ... cand. philol. sciences: 10.02.01 “Ukrainian language” / Kalchenko Tetiana Yuriiivna. – Kh., 2014. – 217 p.
- [3] Kokotyukha A. A case of chieftain Zelenyy: [novel] / A. Kokotyukha. – Kh.: KK “Klub simeynoho dozvillia”, 2014. – 304 p.
- [4] Kokotyukha A. Tchervonyy: [novel] / A. Kokotyukha. – Kh.: KK “Klub simeynoho dozvillia”, 2013. – 320 p.
- [5] Kokotyukha A. The Black Forest: [novel] / A. Kokotyukha. – Kh.: KK “Klub simeynoho dozvillia”, 2015. – 304 p.
- [6] Koloiz J. Biblical allusion as a means of expressing the author's intention in the novel by V. Shkliar “Zalyshehets. The Black Raven” / J. Koloiz // Chernivtsi University Research Journal. – Iss. 659 : Roman and Slavic discourse. – Chernivtsi: ChNU, 2013. – P. 3 – 9.
- [7] Piddubna N. Precedent onymes as interdiscourse element of modern Ukrainian sermon / N. Piddubna // Philological Volyn: text and context. Linguistics of the 21<sup>st</sup> century : the state and prospects: [coll. of scient. works]. – Lutsk: Skhidnoyevropeiskyy natsionalnyy universytet imeni Lesi Ukrainky, 2013. – Iss. 15. – P. 248 – 256.
- [8] Reshetniak O. O. The paradigm of biblical characters with onyme component in the Ukrainian linguoculture: diss. ... cand. philol. sciences: 10.02.01 “Ukrainian language” / Reshetniak Olena Oleksandrivna. – Sloviansk, 2015. – 258 p.
- [9] Skab M. Biblical allusions in the diaries of Oles Honchar / M. Skab // Philological Volyn: text and context. Linguistics of the 21<sup>st</sup> century : the state and prospects: [coll. of scient. works]. – Lutsk: Skhidnoyevropeiskyy natsionalnyy universytet imeni Lesi Ukrainky, 2013. – Iss. 15. – P. 302 – 312.
- [10] Stetsyk M. Sacral anthroponymicon of Dmytro Pavlychko / M. Stetsyk // Chernivtsi University Research Journal. – Iss. 659 : Roman and Slavic discourse. – Chernivtsi: ChNU, 2013. – P. 196 – 201.
- [11] Suta H. Types and features of biblical quotations in the Ukrainian poetic language of the 20<sup>th</sup> century. / H. Suta // Ukrainska mova. – 2013. – # 4. – P. 82 – 92.
- [12] Tsyperdyuk O. Biblical allusions in the poetic texts by Vasyl Herasymyuk / O. Tsyperdyuk // Chernivtsi University Research Journal. – Iss. 772: Roman and Slavic discourse. – Chernivtsi: VD “Rodovid”, 2016. – P. 110 – 115.
- [13] Yavir L. “God gave me many years to live ...” (symbolic content of theonyms God, Jesus Christ, the Mother of God in the poetry by Ivan Franko) / L. Yavir // Chernivtsi University Research Journal. – Iss. 659 : Roman and Slavic discourse. – Chernivtsi: ChNU, 2013. – P. 47 – 50.

#### Representation of precedent religious phenomena in the historical prose by Andriy Kokotyukha

A. A. Berestova

**Abstract.** In the paper the author identifies the varieties of precedent religious phenomena taken from the historical prose by Andriy Kokotyukha. Besides, the researcher describes the features of their functioning in novels “Sprava otamana Zelenoho”, “Tchervonyy” and “Tchorny lis”. The author concludes that the studied language units possess considerable artistic and expressive potential; they are represented as an active communication element (used as discourse markers).

**Keywords:** precedent religious phenomenon, artistic and expressive potential, discourse marker.

#### Репрезентация прецедентных религиозных феноменов в исторической прозе Андрея Кокотюхи

A. A. Berestovaya

**Анотация.** В предлагаемой статье исследователь предпринимает попытку определить разновидности прецедентных религиозных феноменов, употребленных в исторической прозе Андрея Кокотюхи, и охарактеризовать особенности их функционирования в романах «Справа отamana Зеленого», «Червоний» и «Чорний ліс». Автор работы приходит к выводу о том, что рассматриваемые языковые единицы имеют значительные художественно-выразительные возможности и проявляются как активный элемент коммуникации (употребляются в качестве дискурсивных маркеров).

**Ключевые слова:** прецедентный религиозный феномен, художественно-выразительные возможности, дискурсивный маркер.